

Załącznik nr 3
do uchwały Nr
Rady Powiatu Dąbrowskiego
w Dąbrowie Tarnowskiej
z dnia

**PROGRAM PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ
NA LATA 2026-2030**

Dąbrowa Tarnowska, 2025 r.

WSTĘP.....	2
1. Adresaci programu.....	3
2. Nabór uczestników.....	4
3. Reguły uczestnictwa	4
4. Założenia merytoryczne.....	5
5. Sposób realizacji	6
6. Cele programu i zakładane rezultaty.....	7
7. Monitoring i ewaluacja programu.....	9
8. Źródła finansowania programu	9

WSTĘP

Problem przemocy domowej od wielu lat uważany jest za istotny problem społeczny. Występuje ono we wszystkich warunkach społeczno – ekonomicznych, we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy też sytuacji materialnej. Przemoc domowa jest zarówno następstwem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Osobami najczęściej doświadczającymi przemocy domowej są kobiety, dzieci oraz osoby starsze i niepełnosprawne. Osoby te nie zawsze chętnie przyznają się do tego, że doznają przemocy domowej, tym bardziej rzadko do sprawstwa przyznają się osoby stosujące przemoc. Stąd diagnoza i ocena skali zjawiska przemocy domowej jest trudna do dokładnego określenia, ze względu na tzw. „ciemną liczbę” – czyli te przypadki, które nie zostały jeszcze ujawnione, zgłoszone odpowiednim organom.

W celu zwiększenia skuteczności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową wskazana jest dalsza praca z niektórymi uczestnikami i członkami ich rodzin, osobami pozostającymi w bliskich relacjach z zainteresowanymi. W celu realizacji ustrukturuowanych oddziaływań w tym zakresie, istnieje potrzeba realizacji Programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową. Standard prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową obejmuje:

- 1) wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania przez analizę przyczyn postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań;
- 2) zdobycie lub poszerzenie wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych;
- 3) nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów bez użycia przemocy;
- 4) nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych, w tym: asertywności, empatii, rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych, w tym radzenia sobie ze stresem, lękiem i złością;
- 5) poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych;
- 6) nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy;

- 7) rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych i partnerskich;
- 8) pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje społeczne i sposobów jej przeciwdziałania;
- 9) diagnozowanie potrzeb i nabywanie umiejętności dobierania prawidłowych strategii w ich zaspokajaniu;
- 10) wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

Powiatowy Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla Osób Stosujących Przemoc Domową na lata 2026–2030 (zwany dalej „Programem”) stanowi integralny element działań realizowanych w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026–2030. Jego wdrożenie jest istotnym krokiem w kierunku systemowego i kompleksowego oddziaływania na zjawisko przemocy domowej oraz budowania bezpiecznego, wspierającego i sprzyjającego zmianie środowiska dla rodzin zamieszkujących na terenie powiatu dąbrowskiego.

1. Adresaci programu

Przepisy prawa nie precyzują szczegółowych kryteriów kierowania osób stosujących przemoc domową do określonych programów pomocowych, powierzając tę decyzję grupie diagnostyczno-pomocowej, która dokonuje jej w oparciu o bieżącą ocenę sytuacji i potrzeb osoby. Mając na względzie charakter i poziom zaawansowania oddziaływań, program psychologiczno-terapeutyczny jest przeznaczony przede wszystkim dla osób, które mają za sobą pierwsze etapy pracy nad zmianą własnych zachowań – w szczególności ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub korzystały z innej formy wsparcia psychologicznego – i są gotowe do podjęcia dalszej, pogłębionej pracy terapeutycznej.

Za zasadne uznaje się, aby odbiorcami programu psychologiczno-terapeutycznego były w szczególności:

- osoby, które ukończyły Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową,
- osoby będące w końcowej fazie udziału w Programie korekcyjno-edukacyjnym, u których prowadzący zdiagnozował potrzebę kontynuacji pracy w formie działań psychologiczno-terapeutycznych, a uczestnik wyraża gotowość i motywację do pogłębionej pracy nad zmianą,

- osoby, które nie brały udziału w Programie korekcyjno-edukacyjnym, lecz wykazują wystarczającą świadomość własnych zachowań, wysoki poziom motywacji oraz gotowość do pracy nad poprawą funkcjonowania w relacjach rodzinnych czy partnerskich – np. poprzez wcześniejszy kontakt z terapeutą lub psychologiem,
- pary małżeńskie lub partnerskie, w których występowały zachowania przemocowe, a obie strony deklarują chęć pracy nad poprawą relacji. Warunkiem jest, aby: osoba stosująca przemoc posiadała świadomość własnych zachowań, rozumiała ich konsekwencje i przepracowała swoje przekonania dotyczące przemocy (np. w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego lub terapii indywidualnej), a osoba doświadczająca przemocy posiadała wiedzę na temat mechanizmów przemocy, skorzystała z odpowiedniej formy wsparcia/terapii własnej oraz dobrowolnie wyraziła zgodę na udział w tej formie oddziaływań.

2. Nabór uczestników

Rekrutacja uczestników programu prowadzona jest w szczególności poprzez:

- publikowanie informacji o naborze na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej,
- przekazywanie informacji do instytucji współpracujących z PCPR,
- stałą współpracę z podmiotami realizującymi działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie rozmów motywujących z osobami, które zakończyły udział w Programie korekcyjno-edukacyjnym.

2. Osobom skierowanym do uczestnictwa w Programie przez Zespół Interdyscyplinarny wydawane jest zaświadczenie potwierdzające zgłoszenie do udziału w zajęciach.

3. Przyjęcie do Programu poprzedzone jest procesem rekrutacji oraz spotkaniem kwalifikacyjnym, mającym na celu ocenę gotowości uczestnika do udziału w zajęciach oraz dopasowanie formy oddziaływań do jego potrzeb i możliwości.

3. Reguły uczestnictwa

1. Udział w Programie jest nieodpłatny.
2. Osoba zainteresowana udziałem w Programie zostaje zakwalifikowana po podpisaniu kontraktu określającego zasady uczestnictwa oraz po rozpoczęciu uczestnictwa w zaplanowanych zajęciach.

3. Do Programu mogą zostać przyjęte osoby, które spełnią następujące warunki:
 - deklarują gotowość do regularnego uczestnictwa w zajęciach,
 - zobowiązują się do zaprzestania stosowania przemocy wobec członków rodziny,
 - podejmują zobowiązanie do abstynencji od alkoholu oraz środków psychoaktywnych na czas udziału w Programie,
 - akceptują zasady wzajemnego szacunku i współzycia społecznego obowiązujące podczas zajęć,
 - wyrażają zgodę na przeprowadzenie oceny skuteczności Programu.

4. Założenia merytoryczne

1. Program opiera się na zróżnicowanych podejściach teoretycznych wykorzystywanych w pracy ze sprawcami przemocy domowej oraz w pracy z parami. Jego fundament stanowi integracja elementów różnych szkół i nurtów psychologicznych, pedagogicznych oraz terapeutycznych. W procesie realizacji mogą być wykorzystywane m.in.: koncepcje systemowe, psychoanalityczne, psychodynamiczne, humanistyczne (w tym Gestalt), perspektywa społeczno-kulturowa, model władzy i kontroli, terapia poznawczo-behawioralna, terapia skoncentrowana na emocjach, teoria przywiązania, model Duluth, analiza transakcyjna, NLP, mediacje, trening umiejętności społecznych, trening asertywności, trening zastępowania agresji, elementy terapii uzależnień, praca nad samokontrolą oraz inne metody eklektyczne lub autorskie stosowane przez prowadzących. Dobór narzędzi zależy od kompetencji specjalistów prowadzących zajęcia oraz specyfiki grupy lub par.

2. Program realizowany jest w blokach tematycznych obejmujących kolejne etapy pracy nad zmianą. Pierwszy etap służy diagnozie trudności w relacji, rozpoznaniu potrzeb oraz oczekiwań uczestników wobec Programu i przyszłego funkcjonowania w relacji. Następnie prowadzone są zajęcia edukacyjne, przekazujące wiedzę teoretyczną, oraz zajęcia o charakterze korekcyjnym, które polegają na ćwiczeniu umiejętności komunikacyjnych i zachowań wspierających budowanie satysfakcjonujących relacji. Ostatnia część Programu obejmuje opracowanie indywidualnych i partnerskich planów działania oraz strategii funkcjonowania po zakończeniu udziału w Programie, wraz z podsumowaniem zdobytych doświadczeń.

3. Najważniejsze założenia merytoryczne Programu obejmują:
 - budowanie klimatu bezpieczeństwa i integracji w grupie (w przypadku zajęć grupowych),

- rozwijanie umiejętności komunikacji w rodzinie, w tym identyfikowania stylów komunikowania się i nabywania konstruktywnych sposobów porozumiewania się,
- poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej,
- kształtowanie i utrwalanie umiejętności kontaktu z bliskimi bez stosowania przemocy,
- rozwijanie zdolności rozpoznawania i wyrażania emocji w sposób bezpieczny i nieagresywny,
- zwiększenie samoświadomości w obszarze relacji interpersonalnych, zasobów osobistych i barier,
- poprawę jakości relacji partnerskiej oraz rozwijanie umiejętności budowania zdrowych i satysfakcjonujących więzi,
- formułowanie nowych, konstruktywnych wzorców funkcjonowania w rodzinie i ich wprowadzanie w życie,
- refleksję nad doświadczeniami z własnego środowiska rodzinnego pochodzenia oraz pracę nad zmianą utrwalonych schematów funkcjonowania,
- wyznaczanie kierunków rozwoju relacji oraz planowanie działań wspierających trwałą zmianę, z możliwością korzystania z pomocy specjalistów.

4. Z przedstawionego zakresu treści wybierane są te obszary, które najlepiej odpowiadają potrzebom, możliwościom i gotowości uczestników, tak aby proces wsparcia był adekwatny i efektywny.

5. Sposób realizacji

1. Czas trwania udziału w Programie wynosi co najmniej 10 godzin na jednego uczestnika / parę / rodzinę. Ostateczna liczba godzin jest dostosowywana do potrzeb, stopnia motywacji oraz możliwości uczestników, a także uwarunkowana zasobami organizacyjno-finansowymi realizatora. Spotkania odbywają się cyklicznie, średnio co 1–2 tygodnie. W przypadku utworzenia grupy terapeutycznej przewiduje się realizację 5 warsztatów grupowych, organizowanych raz w tygodniu, po 2 godziny każde.

2. Program może być realizowany w formie:

- spotkań grupowych,
- spotkań indywidualnych,
- spotkań dla par / małżeństw / rodzin.

3. Poszczególne formy pracy mogą być stosowane naprzemiennie w trakcie trwania Programu, tak aby jak najlepiej dopasować oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne do potrzeb osób objętych wsparciem.

4. Dobór formy spotkań uzależniony jest od:

- diagnozy sytuacji rodzinnej i czynników wpływających na funkcjonowanie relacji,
- poziomu motywacji i świadomości uczestnika oraz jego bliskich do podjęcia pracy terapeutycznej,
- indywidualnych oraz grupowych potrzeb uczestników.

5. W procesie pracy terapeutycznej szczególny nacisk kładzie się na obszary relacyjne, w których stwierdzono największy poziom zaburzeń.

6. Zajęcia korekcyjno-edukacyjne powinny odbywać się poza miejscem udzielania pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej. W przypadku realizacji programu w tym samym miejscu, w którym udziela się pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej, należy zadbać o bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy domowej.

7. W uzasadnionych przypadkach Program może być realizowany z wykorzystaniem narzędzi komunikacji na odległość (on-line). Dopuszcza się również prowadzenie kontaktów telefonicznych, jeśli jest to zasadne i niezbędne w procesie wsparcia.

8. Program prowadzą osoby posiadające kwalifikacje określone w § 5 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz.U. 2023 poz. 1166).

9. Po zakończeniu Programu uczestnik otrzymuje zaświadczenie potwierdzające jego ukończenie.

10. Realizatorem Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową z ramienia Powiatu Dąbrowskiego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej.

11. Realizacja Programu odbywa się z uwzględnieniem ramowych programów i rekomendacji dotyczących programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową, opracowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego oraz Wojewodę Małopolskiego.

6. Cele programu i zakładane rezultaty

Zakłada się, że realizacja Programu przyczyni się w szczególności do:

- zwiększenia poczucia bezpieczeństwa uczestników oraz ich bliskich,
- rozwinięcia umiejętności prowadzenia konstruktywnej i szanującej rozmowy,

- podniesienia poziomu wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej oraz jej konsekwencji,
- wypracowania sposobów wyrażania emocji w sposób bezpieczny, bez agresji i krzywdzenia innych,
- pogłębienia samoświadomości w zakresie funkcjonowania w relacjach z innymi, z uwzględnieniem indywidualnych zasobów i trudności,
- nabycia umiejętności tworzenia i utrzymywania zdrowych, wspierających relacji w związku, w rodzinie i najbliższym otoczeniu,
- rozwijania własnych pomysłów na budowanie satysfakcjonujących relacji małżeńskich, partnerskich i rodzinnych,
- pracy nad własnym rozwojem osobistym, prowadzącej do korzystnej zmiany postrzegania siebie i wzmacniania poczucia własnej wartości.

Cel główny: Zmiana postaw i zachowań osób stosujących przemoc domową				
Cel szczegółowy : Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową				
Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy / Partnerzy	Planowany termin realizacji	Wskaźniki
Dostępność oferty działań wobec osób stosujących przemoc domową	Realizacja programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej	Zadanie o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb	Liczba osób uczestniczących w programie
Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie realizacji programów wobec osób stosujących przemoc domową	Przekazywanie informacji dotyczących jednostek, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc	Podmiot odpowiedzialny: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej	Zadanie o charakterze ciągłym, w zależności od potrzeb	Liczba przekazanych materiałów

	domową na terenie powiatu dąbrowskiego			
--	--	--	--	--

7. Monitoring i ewaluacja programu

1. Podczas ostatniego spotkania uczestnicy dokonują podsumowania swojego udziału w Programie, w szczególności poprzez wypełnienie ankiety ewaluacyjnej oceniającej jego przebieg, treści oraz efekty.

2. Ocena skuteczności Programu prowadzona jest również po jego zakończeniu, m.in. poprzez rozmowy z uczestnikami, ich rodzinami lub – za zgodą uczestnika – z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej. Celem jest uzyskanie informacji o utrzymaniu zmian oraz funkcjonowaniu uczestnika po ukończeniu Programu.

3. Realizacja Programu podlega corocznej ocenie. Sprawozdanie z jego wykonania stanowi część rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i jest przekazywane Radzie Powiatu Dąbrowskiego w Dąbrowie Tarnowskiej.

8. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową jest zadaniem z zakresu administracji rządowej wykonywanym przez powiat. W związku z tym na realizację Programu powiat pozyskuje dotacje celowe z budżetu państwa. Dodatkowo Program może być finansowany ze środków własnych oraz z wykorzystaniem zasobów kadrowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Dąbrowie Tarnowskiej.